

Licejska knjižnica (Dr. Pankov)
Ljubljana - Jugoslavija

MALI LIST

Tednik za novice in pouk.

Stane: ena številka 20 stotink.

Eno leto 8 lir

Pol leta 5 lir

Četrt leta 3 lire

Odg. urednik: Ivan Hervatin

MALE NOVICE

Važno spomenico

so predložili zastopniki novih dežel očetu Mussoliniju. Spomenica govori o zalogah pri avstrijski poštni hranilnici, o predvojni državnih zadolžnicah, o naknadni izmenjavi kron, o avstrijskih, vojnih posojilih. V spomenici pravijo: Po sanžermenskem miru nima nobena nasledstvena država dolžnosti, da izplača avstrijska vojna posojila. Vendar pa imamo razloge, da tirjamo od države, da ona prevzame vojna posojila. Nove dežele so podpisale blizu 900 milijonov kron vojnih posojil. Vojno posojilo je bilo naloženo, zaukazano ustanovam, občinam, denarnim zavodom, uradnikom itd. Mnogo delavcev, uslužbenecv, sploh malih ljudi, je spremenilo svoje prihranke v vojno posojilo in vsi se nahajajo v obupnem položaju. V dobi premirja bi bili lahko prodali 100 kron posojil za 20 lir, a kaj, ko je prišla prepev o kupčiji z vrednostnimi papirji in je prišlo žigosanje. To žigosanje je vzbudilo upanje, da bo Italija kakor vse druge nasledstvene države vsaj po nizkem kurzu prevzela posojila.

Mazarske sanje.

General Horthy, brat znanega admirala, je te dni izjavil v Budimpešti, da mora Reka prej ali slej priti pod Mazarsko. Italija da ima že dovolj luk in Reka da ji je samo v zadrego. Seveda Mussolini na to uho ne čuje...

Dva mlada odvetnika.

V Ajdovščini je otvoril odvetniško pisarno g. dr. Slavko Fornazarič. Istočasno je otvoril v Gorici lastno pisarno dr. Stojan Brajša, ki se ni kot kot cipijent pridružil dr. Vladimir Glaser. Dr. Brajša je studiral v Jugoslaviji, v Avstriji in v Padovi. Narod ga pozna kot neutrudnega delavca v izobraževalnih društvih in kot izbornega jurista.

Jejte počasi!

35 letni mož na Dunaju je šel nedeljo k popoldanski gledališni predstavi. Ker je bil lačen, je vstopil v bufet in je naročil klobaso in zemljo. V dvorani je pozvonilo in mož je hitel jesti. Slučaj je hotel, da je običal kosček klobase v požiralniku in revež se je hipoma zgrudil. Poklicali so zdravnika, ki pa je ugotovil, da se je nesrečnež zadušil.

Plača članov davčnih komisij.

1. Člani davčnih prve instance, ki stamujejo v občini, ki ni sedež komisije, dobijo dnevno 20 L in 1 L za vsak kilometer poti.

2. Člani deželne davčne komisije pa dobijo vsi skupaj plačo, ki se izračuna takole: davkoplačevalci bodo plačali poleg davka se okrog 2% povzru. Od skupne te 2% dobijo vsi člani komisije skupaj štirideseti del.

ITALIJA in GRČIJA.

Spor je baje že končan: zmagala ni niti volja Italije, niti Grčije. Italija je hotela, da ona sama odloči in sodi; Grčija pa je hotela, da o sporu sodi Društvo narodov. Zmagali so tretji, tisti, ki so hoteli, naj sodi konferenca poslanikov vseh držav. Zmagala pa je Italija v tem, da je ta konferenca v bistvu sprejela njene zahteve.

ITALIJA, REKA, JUGOSLAVIJA.

Italija in Jugoslavija se nista pobotali zastran Reke. Jugoslavija je predložila, naj o sporu odloči predsednik švicarske republike.

Ljubljanski Orjunasi.

so pretepli v Ljubljani goriškega komponista M. Kogoja. Ker poznamo Kogoja za zavednega Slovenca, protestiramo primorski Slovenci proti surovemu napadu in zavračamo prav vsako opravičilo.

Vremski prerok Počodnik

je prorokoval za mesec september tole:

1. Če hitro leta metulj na Malega Šmarna dan, na perutnicah gotovo ni bolan.

2. Koder so septembra orehi zreli, tamkaj so tudi spomladi cveteli.

3. Kdor kvaterni teden goveda po detelji pase, vidi, da grize vsako živinče zase.

Istrske meje in nove občine.

Pa rapalski pogodbi je Istra zgubila majhen delec ozemlja, ki je bilo priključeno Jugoslaviji, zato pa se je v smislu kr. zakona od 18. jan. 1923 obogatila z bistriškimi okrajem, ki šteje 12.000 oseb. Nova občina bo Herpelje-Kozina, ki je sestavljena iz vseh frakcij klanške občine, iz nekaterih dolinskih in nekaterih materijskih frakcij. Istra je zgubila polovico miljske občine: Milje, ki so štele 1911. leta 5438 prebivalcev, miljski hribi (1370 oseb), Plavje (778 oseb), in polovica Val (2330) spadajo pod Trst, polovica Val in Skofje (1674) pa ostanejo Istri.

Za mir in srečo človeštva.

Amerika ima 18 ogromnih vojnih oklopnih. Angleska ima enakih 22. Japonska 10, Francoska 10, Italija 10. Te igrače zro milijone in milijarde.

86 in 84.

Na Dunaju sta se poročila v Štefanovi cerkvi 86 letni mož s 84 letno frajlo. Bilo srečno!

Petdeset let je čakal.

Te dni so iz napoletanskih ječ izpuštili posestnika Antona Tieghi, ki je bil rojen 1845, in je leta 1873, ubil svojega očeta. Kralj ga je pravkar pomilostil. Pravi, da je lepše zunaj.

Tistim, ki so prosili za potni list v Združene države.

Prvi minister je dal izseljenškemu komisarju kar najstrežji ukaz, da se absolutno ne sme ozirati na posredovanje nobene osebe, niti senatorjev, niti poslancev. Na posredovalna pisma, na brzojavke komisarijat vobče ne sme odgovoriti. Vsako priporočilo je torej brezuspešno. Nihče naj si ne dela preveč upov. Komur bo prošnja ugodno rešena, dobi na dom obvestilo en mesec pred odpotovanjem.

Gostilniške licence.

Glavni ravnatelj državne policije general de Bono hoče omejiti pijančevanje. To hoče doseči s tem, da vpelje v prakso zakon iz leta 1912, ki določa, da sme priti na vsakih 500 oseb ena gostilna. De Bono pa ne misli zatvarjati nasilno gostilen, ampak le odvzeti koncesijo po smrti sedanjih gospodarjev, tako naslednik ni sin ali hči.

Evropske države po vojni

štejejo ljudi: Rusija (evropska) 93 milijonov, Nemčija 59, Angleska 44, Francoska 39½, Italija 39, Poljska 27, Španška 21, Rumunija 22, Češko-Slovaška 13½, Jugoslavija 12, Ogrska 8, Belgija 7½, Nizozemska 7, Portugalska 6½, Avstrija 6½, Švedska 6, Grška 5, Bolgarska 4½, Švica 4, Finska 3½ milijonov oseb.

Za mirno sožitje

med narodi skrbi vlada. V to svrhu je določila 14 nemških krajev na Tirolskem, kjer se z oktobrom pretvori nemška šola v laško. Po vseh teh krajih se istočasno odpre laški otroški vrtev.

Po zraku.

Italija ima danes 150 vojnih zrakov, Francoska jih ima okrog 1000, Angleska 384. Zato je Anglez na Francoza silno hud.

Kaj je bilijon?

Žepna ura udari petkrat vsaki dve sekundi, torej 9000 krat na uro, torej 216.000 krat na dan. Za 1 milijon udarcev rabi ura 4½ dni, za en bilijon udarcev pa 12.600 let. Ako bi nastavili ob Kristusovem rojstvu tako uro, bi do danes bila in naprej se 10.750 let.

Ceste na Goriškem.

Kakor smo že sporočili, je goriška trgovska zbornica predložila vladi prošnjo, naj se v polnem redu vzdržujejo nekatere poti in ceste, ki so nujno potrebne za trgovino. V prošnji so nastete slabe ceste: Solkan-Trnovo, Solkan-Bajnsica, Gorica - Pevma - Oslavje - Števerjan - Kojsko, Potoče - Dobravlje.

Jubilejno leto 1925

se bo v Rimu posebno slovesno praznovalo. Od božične vilje 1924 do božične vilje 1925 bodo odprta »sveta vrata« pri sv. Petru, ki se sicer odpirajo vsako stoletje le štirikrat. Ob tej priliki se bo vršil vesoljni cerkveni zbor.

Šolsko oskrbnišvo

v Trstu je vodil doslej začasno profesor Neri. Te dni pa je naučni minister imenoval dr. Jos. Reino prvega rednega oskrbnika. Oskrbnik je dejal, da se bo učiteljske, kakoršno je obstajalo v Avstriji, razširilo na vse stare pokrajine. Dr. Reina je bival od 1920-1922 v Trstu in je bil načelnik tiskovnega urada. Tčas si je pridobil simpatije vseh, ki so za poznali.

Vojni oškodovanci.

ki ste ali boste prejeli namesto denarja obveznico za vojno odškodnino, pazite, da vas kdo ne opehari. Obrnite se z navadno dopisnico na podružnico Italijanske banke (Banca d'Italia), ki vam kakor so nam zagotovili - takoj odgovori. Ne dajte se v roke spekulantom. Banka vam proda obveznico za najvišjo svoto, privatnik pa vas skuša odreti kakor derec kozo. Banka je te dni prodala nekaj obveznic po 72½ lir za 100 napisanih.

Za Italijane v Splitu.

Ministrski svet v Rimu je sklenil v Splitu (v Jugoslaviji) nakupiti hišo, kjer se otvori moderna laška šola. Ta sklep razodeva veliko skrb, da se ja ne bi zgodila krivica, da bi splitski Italijani ostali brez laške šole.

Smrt v Trstu

je pobrala v prvih treh mesecih tega leta razmeroma zelo malo ljudi. Največ jih je umrlo za jetiko, potem za pljučnico.

Izdatki naše države

za svetovno vojno znašajo 144 milijard lir. Ako bi se ta svota razdelila med Slovence v Italiji, bi prišlo na vsako osebo 48.000 L, ali na vsako družino po prečno 2 in pol milijona lir. Ako bi se pa ta svota razdelila med vse laške državljanke, bi dobila vsaka družina 20 tisoč L.

Plača porotnikov.

Porotniki, ki navadno ne stanujejo v kraju, kjer je sedež sodišča, dobivajo po 16 lir dnevne odškodnine.

MIHEC: V Ameriko ljudstvo nam naše beži, A tujec se v naše domove seli.

JAKEC: V Ameriko silijo dvojni ljudje: Potrebni so eni, a drugi lenuhi so le.

Pomembni Italijani o značaju.

Fasistovski poslanec Gray je dejal Nemcem in Slovincem: »Mi ne zahtevamo od vas, da ste dobri Italijani. Četudi bi nam to ponujali, bi vam mi ne verjeli in bi vas mi ne spoštovali. Morate pa biti dobri državljani.«

Eden izmed prvih predstavnikov rimske vlade v Trstu, ki ga tu iz umljivih razlogov ne imenujemo, je te dni dejal: »Vi Slovenci imate prav, da protestirate, ko vam mi jezik iz uradov odpravljamo. Mi pa kot zastopniki laške vlade imamo prav, da vaš jezik preganjamo, ker vas hočemo čimprej potujčiti. Nato je rekel nasinec: »Če imamo prav, kaj pravite potem onim Slovincem, ki se silijo biti večji Italijani nego vi?« Dostojanstvenik je odgovoril: »Jaz jim prvič ne verujem, drugič jih smatram za hujavce. Ako so do večraj spoštovali, gojili, ljubili svoj jezik, svoj narod, kako ga morejo kar čez noč sovražiti? Nekaj drugega je z vašimi otroci, ki se vzgajajo v laških solah. Ti bodo v nekaj letih lahko naši odkritosrni prijatelji.«

V Boznu,

ki je izključno nemško mestce in kjer izhajata dva nemška dnevnik, je imel fasistovski poslanec Ezio Marija Gray govor, v katerem je zahteval splošno odpravo nemških napisov. Glede Nemcev je rekel: »Razmerje do Nemcev je čisto enostavno. Nemci so prišli v našo deželo. Zmaga pa nam je povrnila naše zemlje in z zemljo smo dobili tudi nemške vsiljence, ki že toliko časa tukaj protipostavno prebivajo. Nemška bodočnost je v tem: ali se udati ali izginiti.«

Gigojska postaja.

Evo imena, ki smo jih imeli čast citati na poslopju postaje Južne železnice v Gorici od 1919 do 1923: Gorizia, potem Gorizia-Sud, potem Gorizia-Meridionale, potem Gorizia-S. Andrea, potem Gorizia-Campagnuzza in sobotni »Uradni list« je že prinesel kraljevi dekret, da se bo ime tej postaji »Gorizia-Centrale.« Ta vboga postaja menjuje ime kakor Cigoj srajco.

O interparlamentarni uniji

se danes mnogo piše in govori, kakor da bi to bilo naše rešenje. Prav kakor pred nedavnim časom z Jadransko banko. To vam je naša podpora, tako so pisali. Usoda banke je že vsem znana. O uniji, oz. o društvu narodov pa smo že podali nekaj podatkov. Danes mi tem ustanovam ne verujemo, ker služijo samo velikim državam, da zakrivajo krivice, ki jih delajo. Da je res tako, dokazuje, kako jih financirajo. In o tem je Mali list že odprl oči ljudem. Poročal je kako angleska, francoska in vse velike vlade vzdržujejo te zavode in njene uradnike.

Kako je na Ruskem?

Večja družba ameriških politikov in pisateljev se je podala v Rusijo, da bi se o ondodnih razmerah na licu mesta poučila. Zanimivo je branje spisov teh ameriških imenitnikov. Evo nekaj važnejših stavkov.

Prvi vtis.

Najbolj zanimiva meja, kar smo jih prekoračili po večmesečnem potovanju, je rusko-poljska. Na poljski strani razcapano oblečeno poljsko vojaštvo v umazanih kolibah, na ruski strani pa sijajna carinarna z zelo lepo uniformiranimi sovjetskimi vojakmi.

Na kmetih.

Vlak je vozil točno in v Moskvo smo dospeli do minute natančno. Polje je izvrstno obdelano. Vidi se, da so se kmetje marsikaj naučili v dobi gladovanja. Doma v Ameriki so nam slikali rusko kmetijstvo kot zelo nazadnjaško, v Rusiji pa smo se prepričali, da so bila tista pripovedovanja zgolj bajke.

Vlada in kmetje.

Glavni politični cilj vlade je, da si pridobi podporo kmetov. Trocki je rekel, da je izšla revolucija iz delavskih krogov, kmete je zanimala le v toliko, v kolikor so prišli do zemlje. Od komunizma je ostala pravzaprav skoro le razdelitev velezemljišč. Vendar pa kmet noče skupnosti zemljišč, je nasproten državni nadoblasti, ker hoče biti na zasedeni zemlji sam gospodar. Kmetom je vsak dan dovoljen pristop k kmetijskemu komisariatu ali ministru v Moskvi. V Moskvi so zgradili za kmete ogromno prenočišče z gostilno. Da vselej kaj profitirajo, se vrše vsak večer v prostorih omenjenega prenočišča kmetijska predavanja.

V Moskvi.

Čudili smo se, da smo našli v Moskvi sila mnogo verižnikov in dobičkarjev. Nič manj jih ni ko drugod. Vobče smo zapazili, da se trgovina ne razločuje mnogo od trgovine v

drugih evropskih mestih. V Moskvi so nas nastanili v sijajnem hotelu za tujce. Dnevna znaša 7 dolarjev (160 lir). V mestu ni sledi o revščini. Vsak je dobro in čedno oblečen. Ni pa res, da so v sovjetski Rusiji vsi ljudje enaki. Po ulicah srečaš milijonarje in reveže, posestnike in sluge. Delavci zaslužijo dovolj in nasprotje med mestom in deželo gine. O vladi in o politiki sme vsakdo prosto govoriti, na cesti in v gostilni. V tem oziru se da ta svoboda primerjati kvečjemu z ono v Združenih državah.

V drugih mestih.

Petrograd je pokončano mesto. Tu se grozovito čutijo posledice vojne in revolucije. Milijonsko mesto ima le še 600 tisoč oseb, od katerih je polovica brezposelna. Kijev ni poskušal lakote. V zadnjih 18 mesecih je Kijev imel 19 vlad. Sedanja vlada se drži. Načelnik vlade je neki bivši trgovski uslužbenec, ki pa ga vse zelo čista, zlasti ker se trudi za povzdigo šole. Otroci se učijo ruskega, nemškega in francoskega jezika. Odesa ob morju počiva. Industrija je zamrla. V veliki luki smo videli le dva parnika. Ko se svet pomiri in se sklenejo z Rusijo trgovske pogodbe, bo Odesa zopet vzcvetela.

Splošno razpoloženje.

Vobče moramo potrditi, da nismo čuli ostrih kritik na naslov vlade. Nasprotno, celo izobraženci, ki so v duši po večini sovjetski misli nasprotni, ne ovirajo vlade pri izvrševanju programa. Sploh so vsi sloji, izobraženi in nešolani, uverjeni, da bo sovjetsko vladanje trajno.

Priporočilo.

Priporočamo kar najtopleje čitateljem naslednje domače trgovske oziroma obrtne tvrdke po geslu «Svoji k svojim!»
Vidmar Ivan — Črni vrh.
Jaksetič Anton — Bač pri Materiji.
Birs Leopolda — Kobjeglava.

Kaj se kuha na skrivnem?

Mestna občina in škedenjski plavži.

Mesto je imelo že dolgo vrsto let svojo lastno plinarno. Zadnje čase pa so se vršila pogajanja, po katerih naj bi občina zaprla svojo plinarno, a plin bi odslej dobivala iz škedenjskih plavžev. Ta pogajanja so sicer precej tajna, toda marsikaj, pravzaprav skoro vse je prišlo v javnost in zastran tega vprašanja se je vnela borba med dvema strujama. Eni pravijo, naj občina takoj likvidira svojo plinarno in naj se pogodi z vodstvom škedenjskih plavžev. Drugi so nasprotnega mnenja.

Za kaj gre.

Naše stališče je to, da mora občina varovati splošne koristi in da naj se ne da vplesti v mreže škedenjskih velepodjetnikov. Ponudba je taka, da bi na eni strani občina kot taka kaj prihranila, na drugi strani pa bi se zato konsumenti odirali. Izračunano je, da bi prebivalstvo plačevalo 4½ milijonov lir letno več. Ker bi ne bil plavžarski plin tako čist kakor magistratov, bi utrpeli konsumenti nove letne škode nad 700 tisoč lir.

Po načrtu velepodjetnikov bi morala občina na lastne stroške zgraditi nov plinovod od plavžev do občinske čistilnice; ta plinovod bi stal okrog 1 milijon lir.

Vrhutega bi morala občina odpustiti vse svoje delavce in uradnike, ki so zaposleni v plinarni. Teh pa je okrog 300. Po sedanji postavi bi morala občina izplačati odpravnine v vrednosti 2 milijonov kron.

Ne govorimo niti o občinski pli-

narni, ki bi se zastran opustitve delovanja v nekaj letih zničala. Saj poznamo zgodovino vodstva plavžev, kako zna računati.

Nauk iz preteklosti.

Leta 1911. je občina rabila nekaj plina in se je zatekla k vodstvu plavžev. In plavži, ki so dobro poznali stisko občine, so računali 6¼ stotink za kubični meter plina s 3500 kalorijami. V tisti dobi pa so vsi nemški plavži računali le 2 stotinki za plin s 5000 kalorijami.

To so razlogi, ki nalagajo občinskim svetovalcem ogromno odgovornost. Zato naj dobro premislijo, predno podpišejo strašno pogodbo.

Opozorilo njim, ki se jih tiče.

Naš list hoče nič več in nič manj kakor varovati kulturne in gospodarske interese našega naroda v Italiji in biti glasnik tega teptanega ljudstva, ki ga tlačijo narodno in gospodarsko. Našli so se pa nekateri narodnjaki, ki jim je list trn v peti. O teh smo prejeli povsem verodostojna poročila. Tako je nekje v tržaškoproski škofiji duhovnik, ki naš list vsepovsod preganja; neki njegov tovariš je celo pisal proti kam v ljubljanskega «Slovenca». V postojnskem glavarstvu je učitelj, ki je te dni narekoval kmetu odročilno pismo za naš list in sploh vodi borbo proti nam. Izjavljamo prav resno, da globoko spoštujemo vse stanovne, da pa nismo voljni brezmejno prenašati preganjanja od nobene osebe, najsi pripada kateremu koli stanu. Pa poroče kdo: ali ni vsakdo prost, da dela, kar hoče? Seveda, toda zadeva je

taka. Dotični gospodje so popolnoma prosti boriti se proti nam, vemo pa gotovo, da bi jim bilo silno neprijetno in skrajno nevršečno, ko bi se mi poslužili iste svobode in bi se borili proti njim. Prav zato jih nismo to pot imenovali v listu; ako pa bi še nadaljevali borbo, jim bomo primerne odgovorili, zakaj nam je potem vseeno, ali napadamo pastirja ali grofa, kovača ali škofa. Pravica je enaka za vse, krivica pa je krivica, naj jo dela že ta ali oni. In proti krivicam se bomo borili.

Kletev-hudičeva setev.

Kralj Aleksander je obiskal v poletju 1922 Slovenijo. Občudoval je lepoto pokrajine, divil se je napredku kmetijstva in reda v Sloveniji; le en madež je zapazil, ki ga je zalostil, ko se je vozil po Sloveniji: pijance. Ko bi kralj kaj bolj prišel med ljudi, bi zapazil se drug madež, ki dela naš narod prav tako črnega, in to je kletvina.

Surovost.

Le poslušajte naše moze in fante pri delu, zlasti pa v nedeljo v krčmi. Kletev za kletvijo se vrsti kakor svetniki pri litanijah. Za tarčo so jim Bog, mati, Eva, verske skrivnosti in reči, o katerih se v dostojni družbi sploh ne govori.

Kletev in kvanta sta iz hudičevega štanta.

Sam zlodej in njegova tašča sta morala ustvariti to gnusno blago. Na sredi trgov, cest, v gostilnah in drugod sta postavila stojnice. In te stojnice so najbolj obiskane: moške in fantje jih obdajajo in tudi ženske se pogosto stulijo zraven. Pa da bi le gledali! Ampak kupujejo kar na debelo. In ta gnusna roba se širi od vasi do vasi, od hiše do hiše, kviri srca in posurovlja duše.

Naša naloga.

Vse naše organizacije, ves naš tisk bi moral voditi križarsko vojno proti kletvini. In vse, kar je poštenega med Slovenci, bi moralo započeti boj proti preklinjalcem. Iz vsake postene družbe bi jih morali metati; toliko časa, dokler si z benzinom, ne operejo umazanih ust.

Se je med nami moz, fantov, zen in deklet, ki se jim iz dna duše studi kletvina in jo najstrožje obsojajo. Cela vojska jih je. Le organizirati bi jo morali. Kdo stopi na plan?

Franc Mermolja.

Koliko stanejo klofute?

Mancineli Rajmund se je vozil skozi mesto Jesi. Fašist Coppari ga je ustavil in mu je pripeljal dve zausnici. Sodnik ga je obsodil na 60 L. Nekoliko več cenijo zausnico v Bologni. Neki Bravi, ki je oklofutal nekega Parmino in je na sodniji povedal, da je bil to storil z velikim zadoščenjem, je plačal 200 L. Kako se računajo klofute pri nas, ni znano. V Brdih so brezplačne; tako vsaj meni medanski zdravnik d'Ottone, ki je javno oklofutal profesorja Terčelja. In goriški podprefekt je molčal; znak torej, da sme v Brdih nele škof, ampak sploh vsakdo brezplačno birmati. Kako je drugod na Goriškem, na Tržaškem in v Istri, bomo pa poročali o prvi priliki.

NAŠA POŠTA.

S. Za reško dolino je treba vsako leto okrog sto vagonov semenskega krompirja. — Nekje iz Istre je nekdo poslal sicer dober dopis, toda podpisal je brez privoljenja nekega posestnika iz sosodne vasi. To ni pošteno! — Dolina: dvogovor ni primeren za javnost.

Brkin. Vsi nepodpisani dopisi v kozi Pivkotova zadeva: Iz Trsta, Podgrada, Krasa in Gorice smo prejeli celo vrsto protestov proti Pivkovim člankom. Mi razumemo vse te dopisnike, toda teh dopisov ne moremo priobčiti, ker je to vprašanje čisto politično, a mi se v čisto politična vprašanja ne vtikamo. — Kroglje: Žveljski dopis pride prihodnjič.

Pepo iz Koludrovice.

Ciganka v hiši.

Tabot sm ju fajn uštimou. Blo je aneh petnajst let pred uojku. Bla je še rajna mati živa; blo je ob vseh svetih; vsa hiša je bla na gonišči. Lih pokosli smo, kadr je stopla ana cegajka u hišu. «Bog neka Vam dade dobro», je jala baba, ke je bla bosa jen je jemela anu rusu culu na rami. «Hoću se malo ogrijat», je jala cegajka, sela je na klup na gonišči. Odkud pej si, sem ju prašou. «Tamo daleko, iz Temešvara», mi odvrne baba. Jest pej natu: Kaku pej si prišla les, po kej? Natu reče baba: «Sreću ču ti kazat, sreću povedat. Ja znadem sve, što će se dogoditi i sutra, i preksutra, sve».

Vsevedna ciganka.

Jest ji dem: Pej kej znaš prou vse? Uona: «Baš sve, gospodine, sve!» Matilda, ke je bla močno firčna, se je lotila ment z babo, jest pej sem ji anu uštimou, de me še daneš veseli. Uzeu sem klešce jen jeh lozem na ogenj, de se segrejejo.

Kadr so ble gorke, skori razbeljene, sem jeh vzeu, sem stopu za hrbet babi, ke je bla vsa zamišljena, jen — ajnsevaj — sem ji ložu klešce na bosu nogu.

Ta hipe je cegajka zakrčala, odskočila, zakrčala, de je blo čut po celi vasi. Hmali je biv borječ pun fulka. Baba pej je zlezla v klopc natla jen je krčala: «Šta si meni učinio, ti prokleti čovjek». Jest pej s fjaku: Sej si jala, de vse znaš; si mogla uteč, kadr sem ložu klešce gret.

Baba je ubežala jen nikol nigder je nism vidu jen tudi obena druga ni pršla več prorokovat.

TRDI OREHI

Urejuje Domen.

Št. 37. Piramida. (J. Šuligoj.)

```

      a
    a a a a
  a a a a a
a a b b b b d
d e e e e g g j j
j j j j j l l
  l l l l l
n n n n n o o o o p
p r r s s u u

```

Od zgoraj navzdol in od leve proti desni čitaj ime mesta v Jugoslaviji. Besede značijo: soglasnik, del voza, posel, kmets. orodje, mesto v Jugoslaviji, zemljišče, kmet. orodje, dnevni in letni čas, žensko krst. ime.

Št. 38 Vprašanje (X.)

Svetniki trije in tri svetnice so v cerkvi, poleg kaplan iz Gorice in stari ključar Miha iz Žleba — koliko čevljev vsem tem je treba? Za oba oreha 8 Lir.

DELAVSKI VESTNIK.

V Rimu je nastalo med zidarji krepko gibanje proti temu, da jim financa odtrguje 10% plače kot davek na dohodek (ricchezza mobile). Da je ta davek krivičen, je jasno. Stanovi, ki imajo isto tedensko plačo kakor zidarji, a delajo vse leto, veliko lažje utrpijo ta odbitek kakor pa zidarji, ki po cele mesece ne zaslužijo niti beliča, zlasti v zimskem času. Rimski zidarji so se zato upravičeno obrnili na ministrstvo, da bi se dohodnina ne pobirala pri zidarjih.

MALI OGLASI

Vse bi še šlo, toda enega ni mogel prenašati: vest se je vzbujala in najsi jo je skušal se tako utihniti, ni šlo in ni šlo. Tako je v njem počasi dozoreval sklep, da je treba vse popraviti. Zato se je korajžno lotil dela. Toda vsa pridnost ni nič pomagala. Zaslužil je pet, zarušil pa deset. Konečno je prišla svetovna vojna in France je bil vpoklican. (dalje).

Kaj nam z dežele pišejo

Jezik iz cerkve — Možat nastop istrskega županstva — Sejmi v Vrhpolju — Križani dobro lovijo — Tožba s Tinjana — Ricmanjska trattoria — Artviški križi — Goričani zvonijo po toči — 10.000 oseb v Komnu — Sveti evanđelijo v Gorici.

VIŽINADA v Istri.

Prevod iz hrvaščine: «Odkar so izgnali naše mile bratje, smo upali, da se ustanovi za nas Hrvate posebna župnija, ki naj bi bila ločena od mestne župe, ki je le za gospodo. Vsi naši upi so šli po vodi. V cerkvi se ne čuje več naš jezik. Letošnje šmarnice smo hoteli opraviti kar sami; sklenili smo, da bomo v cerkvi sami molili rožni venec (krunicu) in prepevali Marijine pesmi. Pa tudi to so nam s palicami zabranili. Tako ginemo...»

ROVINJ.

Županstvo je najostreje protestiralo proti tabelam davčnih agencij. Kmetovalci so napovedali resnične dohodke; agencija pa je računala dohodke na podlagi zemljiškega katastra iz leta 1875, kar je naravnost noro. Županstvo je zahtevalo čimprejšnji pregled katastra, ki mora odgovarjati ne stanju kmetij pred 50 leti, ampak današnjemu. Naj bi vse občine tako nastopile!

VRHPOLJE pri Vipavi.

Županstvo občine Vrhpolje pri Vipavi naznanja, da se vršita v naši občini poleg običajnih starih sejmov (22. januarja in 9. junija) še dva nova sejma in sicer letos 29. septembra na dan sv. Mihaela in drugi 24. aprila na dan Jurija vsako leto. Pripomni se, da se prodaja na sejmih živina, manufaktura in drugo kramarsko blago, kakor na prejšnjih sejmih, ter da ima občina lepo lego, kakor tudi lep prostor za sejmišče in šotore. Priporoča se slavnemu občinstvu in trgovcem za obilen obisk. Župan: Ivan Lavrenčič.

SV. KRIŽ pri Trstu.

Obilni ribji lov. Letošnji Mali šmarren ostane našim ribičem v neizbrisnem spominu. Toliko ton na en dan niso še nikoli vlovili. So bili že dnevi, ko se je precej ton vjelo. Toda tedaj je bila sreča mila le enemu čolnu ali dvema. V soboto pa so vsi zaprli po večkrat in vsakokrat z uspehom. Nad 60 kvintalov ton je šlo na ribji trg. Bog daj še nekaj takih srečnih lovov, pa si bodo ljudje nekoliko opomogli v sedanji stiski.

TINJAN pri Kopru.

Dne 1. sept. je zapustil našo župnijo g. France Magdič, ki je tu služboval okoli 7 let. Velika množica ga je spremila do postaje, ki je oddaljena 1 uro. Ko se je zadnji medeljo poslovil, je vse ljudstvo na glas jokalo v cerkvi. Do lani je bila naša župna cerkev ena najbolj zapuščenih. Danes je vsa prenovljena in povrh ima še nanovo prizidano kapelico Matere božje. Vse to je delo in trud g. župnika, ki je v svoji gorečnosti ta denar izprosil v Trstu in okolici. Čujemo, da je dvojica domačinov delala na vse pretege, da je moral zapustiti našo župnijo. Zalostno!

RICMANJE.

«Preljubo veselje, o, kje si doma? Tako smo peli vsi. Danes bi pri nas lahko zapeli »Narodna zavest, o, kam pa si šla?« Prefektura je izrečno dovolila dvojezične napise; znano je, da so nekateri podprefekti kar naravnost razglasili, da naj se spremenijo vsi slovenski napisi v laško-slovenske. Pa pri nas? Imamo »narodno« gostilno, ki se diči s svojo »trattoria«. O slovenskem napisu ni duha ne sluha.

Preljuba zavednost, o, kje si doma? Mi tega ne vemo, Bog sam morda zna. Iz Ricmanj si zginila, kje pa si zdaj? Vsak dan se sprašujem, al' vrneš se kdaj? M. Lonjerc.

Z visokih ARTVIŽ.

Dokler je bila sodnija v Podgradu, smo imeli daleč, pa vendar blizu. Zdaj

pa so nas prisodili sodniji v Bistrici. Vbogi ljudje, ki morajo na sodnijo! V Podgradu se je plačalo za največji kontrakt 200 lir, v Bistrici pa štejemo tisočake. Te dni je plačal neki poročenec za pogodbo 1000 lir! Za delo poldruga ure! Kam pridemo po tej poti? (Škerjanček).

GORICA.

«La Voce» pravi, da se 14. septembra zberejo kraljevi zastopniki Trsta in Vidma, da se definitivno likvidira goriška dežela. Nato obžaluje in komečno najostreje protestira v imenu Goričanov, da se hoče Gorici vse odvzeti, celo deželna hranilnica. Gospoda, zakaj pa ste silili v to, da se ukine naša dežela? Zdaj vas boli, vas peče. Nemec pravi: «Die Geister, die ich rief, die werd' ich nun nicht los».

Goriški Lah naj poje takole:

Hudiča sem pozval,
Da bi Slovenca strl.
Hudič prigodnjaj:
«Tud' tebe bom požrl!»

Ljudstvo se kar ne more potolažiti, da so slovenski kapucini morali zapustiti goriško mesto. Pa ne le Slovenci, tudi Furlani protestirajo. Izraz temu čustvu užaljenosti dajejo na najbolj viden in otipljiv način. Novonaseljeni laški patri so pobirali te dni v okolici in pri obmestnih furlanskih kmetih. Prazne malhe na polber, prazne domov. Na ta način ljudstvo odgovarja na ukrep oblastva. Novi patri so uvideli potrebo po slovenski propovedi in v nedeljo je neki pater, ki se je za silo naučil nekaj slovenskih besed, z lece pridigal. Začel je z besedami: «Poslišite sveti evanđelijo po sveti Marko». In tako je šlo naprej.

KOMEN.

Evharistični shod v Komnu je uspel nad vse pričakovanje. Fantje so postavili štiri slavoloke, kakršnih še ni videla morda vsa Goriška. Tisti proti Gorjanskemu je bil vsaj 10 m visok; na njem so bile belooblečene deklice, ki so cvetje trosile na nadškofa, ko se je mimo vozil. Nekaj posebnega so napravili v kalu proti Volčjemu gradu. Sredi vode je bil napravljen otok, na katerem je bil postavljen zvonik. Ko se je nadškof mimo peljal, je zvonilo na otoku. Komenski Bled! Ves Komen pa je bil v zelenju. Zvonik dekanjske cerkve je bil ena sama električna žarnica, tako lepo je bil razsvetljen. Zvečer je narod občudoval prelepe umetne ognje (rakete). Največje zasluge imajo za te posebnosti g. župan, g. inženir Žigon in pa neutrudna brata Godnič. Kolika je bila slavnost, je razvidno iz številke: osem do deset tisoč udeležencev.

VIDEM.

Dne 6. septembra se je pričel tukaj poučni tečaj za slovenske učitelje. Uvodoma so prireditelji tečaja pozdravili slovenske učitelje, ki da so se v tako obilnem številu udeležili tečaja. Nato je predsednik učiteljskega društva, g. nadučitelj Al. Urbančič povzel besedo, zahvalil prireditelje in je rekel med drugim: Mi slovenski učitelji smo bili danes sprejeti z največjo simpatijo kot gostje plemenitega mesta Videm, ki je našemu narodu drag znanec. Mi slovenski učitelji pozdravljamo danes iskreno in udano naše ministrstvo za nauk, ki mu načeluje genialni minister Sua Eccellenza Gentile, pozdravljamo velečelnjerega gospoda prefekta dr. Pisenčiča, gospoda viceprefekta, pozdravljamo Rim, pozdravljamo domovino Mazzinija in Garibaldija ter izražamo našo vdanost kraljevi savojski hiši. Ponavljam svoje izjave o čustvu di-

scipline in patriotizma, ki preveva slovensko učiteljstvo za veličino domovine. Živio! Govor gospoda nadučitelja so navzoči burno pozdravljali.

ŠMARJE pri Kopru.

Dne 27. avgusta je vzel od nas slovo župnik g. Čemažar, ki so mu oblasti odbila prošnjo za podelitev državljanstva. Začasno je pri nas na počitnicah duhovnik-domačin, g. misijonar Bonin, ki je prišel iz Rima na dopust. Kaj pa bo potem? To nas skrbi.

Gene oglasov: za en centimeter višine v eni koloni štiri lire. Popusti: pri 5 kratni objavi 5 od sto, pri 10 kratni 10 od sto, pri 26 kratni 20 od sto, pri 52 kratni 30 od sto popusta.

Tisk. S. Spazzal v Trstu.

Zdravnik
Dr. Fr. Jakončič
Gorica

Via Carducci (Gospodsk. ul.) 6-1.
sprejema od 9-11 in od 3-4

Dr. A. Grusovin
v Gorici: Piazza Vittoria
(Travniki) v hiši Paternolli 21

Specijalist za kožne in spolne bolezni ter negovanje kože, perfekcioniran na dunajskih klinikah.
Sprejema od 9-12 in od 3-7 pop.

POZOR!

Zaloga Eternita pa pokrivanje streh se je preselila iz Piazza Vittorio Veneto 4 v via Milano 14 (v isti ulici je Stokova trgovina).

Zobozdravniški ambulatorij
Egidij Schifflin
zobotehnik

Trst - Via Settefontane št. 6. I.
sprejema od 9-13 in od 15-18

Uvozna in izvozna tvrdka
Debiasio & Domenis

Skladišča: TRST, V. Coroneo 13, tel. 12-34
prosta luka št. 4, prtiljože

opozarja na novodošle velike partije steklenine, porcelana, emailirane kuhinjske posode, najrazličnejše šipe v originalnih zabojih in opletene češke steklenice

po najnižjih konkurenčnih cenah.
Vse blago je češkega izvora.

„Alla Concorrenza“
niške cene — **S. BASSAN** - TRST - Via S. Spiridione 7.

MILO FENDERL
je najboljši

Tovarna v Trstu, via Ghirlandalo št. 1
Tel. 430

Dr. L. Borovička
Trst - via Genova 13, I.

Ordinira za kožne in spolne bolezni
od 10-12 in od 3-6

ADRIA-ČEVLJE
Izdelek Čevljarske zadruge v Mirno

dobiš v prodajalnah:

Trst, Via dei Rettori I
Gorica, Corso Verdi 32
Trdni, elegantni čevlji, znani po vseh jadranskih deželah.

Knjigarna in papirnica

J. ŠTOKA - TRST
Via Milano 37

se priporoča sl. občinstvu v mestu in na deželi, župnim, občinskim in šolskim uradom, pisarnam, obrtnikom, trgovcem in zasebnikom.

— Lastna knjigovoznica. —

Založba Vedeža, Kleinmayerjeve ital.-slov. slovnice, slov.-italijanskega in ital.-slovenskega slovarja. — Ima v zalogi vse najnovejše slov. knjige.

Octova kislina	Žveplo
Laneno olje	Modra galica
Jedka voda	Železna galica
Sušilec	Smirek
Povlaka in email	Steklati papir
Oljnat barve	Spaga
Barve v prahu	Ovojni papir
Štuk	Papirnat vrečice
Čopiči	Metle in krtače
Mazilo za vozove	Konoplja
Kristalizirana soda	Proso
Lug	Oves
Milo	Kava
Navadna milnica	Poper
Sveče	Cimet
Petrolej	Piment
Nočne lučice	Paradižnikova kons.
Skrob	Neapeljske testenine
Mizarski lim	Mineralna voda
Ultramarin	„Cortioella“
Naftalina	Ita. Ita.

ANTON GAMBEL - TRST, Via Coroneo 1 a

Zobozdravniški ambulatorij

via Genova št. 13, prvo nad.

TRST

Od 9-1, od 3-7

Govori se slovensko.

Otvorila se je nova trgovina biškotov in slaščic po na nižjih cenah. Za razprodajalce tovar-